

13. Obama B. Address to Congress on Health Care [Electronic resource] / Barack Obama. – 2009. – Sep. 9. – Access mode : <http://millercenter.org/president/obama/speeches/speech-5548>
14. Obama B. Inaugural Address [Electronic resource] / Barack Obama. – 2009. – Jan. 20. – Access mode : <http://millercenter.org/president/obama/speeches/speech-5548>
15. Obama B. State of the Union Address [Electronic resource] / Barack Obama. – 2010. – Jan. 27. – Access mode : <http://millercenter.org/president/obama/speeches/speech-5706>

Калищук Диана, Лазука Александр. Особенности вербализации концепта FREEDOM в американском политическом дискурсе в период глобализации. В статье описываются особенности вербализации концепта FREEDOM в американском политическом дискурсе в период глобализации. Поскольку свобода занимает высшую ступень в иерархии ценностей, составляющих основу политического дискурса, то концепт FREEDOM относится к его базовым концептам. Исследуемый концепт рассматривается как элемент ментальных и психических ресурсов нашего сознания – как лингвокогнитивное явление. В этом исследовании на основе материала политического дискурса проведено описание и анализ концепта путем построения номинативного поля, а именно ядра и периферии, реализованных в дискурсе исполнителей различных институциональных ролей, поскольку отправитель и адресат приобретают различные социальные роли, в зависимости от их участия в политической жизни. В статье анализ наполнения ядра концепта FREEDOM проводился в два этапа. На первом этапе построено ядро дискурса политиков-профессионалов, языковые средства для которого получены методом сплошной выборки из речей политических лидеров. На втором этапе построено ядро концепта FREEDOM в дискурсе рядовых граждан, языковые средства для наполнения которого собраны от респондентов-избирателей путем опроса с применением метода синонимического замещения. Проведенный анализ позволил выделить и описать черты сходства и различия ядра концепта FREEDOM в дискурсах политиков-профессионалов и избирателей – рядовых граждан, а также установить их связь и зависимость от геополитических процессов.

Ключевые слова: политический дискурс, концепт, номинативное поле концепта, ядро, ключевая лексема, синонимическое расширение.

Kalishchuk Diana, Lazuka Oleksandr. The Peculiarities of Verbalizing the Concept of FREEDOM in U. S. Political Discourse in the Period of Globalization. The article describes the peculiarities of verbalization of the concept FREEDOM in American political discourse in the period of globalization. As freedom takes the highest level in the hierarchy of values that serves as the basis of political discourse, the concept FREEDOM belongs to its basic concepts. The concept under investigation is considered as an element of mental and psychological resources of our consciousness – as lingual-cognitive phenomenon. In this research, based on the material of political discourse, the description and analysis of the concept was held by building the nominative field, namely, the core and peripherals, implemented in the discourse by agents of different institutional roles as the speaker and the addressee obtain different social roles, based on their involvement in political life. The article covers the analyses of the content of the core of the concept FREEDOM, which was conducted in two stages. *During* the first stage the core of the concept in the professional politicians' discourse was built, language means for which were selected from the speeches of political leaders. *During* the second stage, the core of the concept under consideration was built in the discourse of ordinary citizens. The linguistic means for that stage of investigation were collected from respondents-voters by interviewing, using the method of synonymic replacement. The analysis allowed us to distinguish and describe the similarities and differences in the core of the concept FREEDOM in the discourse of politicians-professionals and voters – ordinary citizens, enabled us to define the relationship and connection of characteristics of the investigated core with geopolitical events.

Key words: political discourse, concept, nominative field of the concept, core, key lexeme, synonymous extension.

Стаття надійшла до редколегії
20.01.2015 р.

УДК 811.111'42'373.612.2:32

**Діана Каліщук
Наталія Приймак**

Концептуальна метафора в політичному дискурсі: гендерний аспект

Досліджено гендерні особливості вживання концептуальної метафори в англomовному політичному дискурсі. Це зумовлено спрямуванням сучасних лінгвістичних праць на поглиблене вивчення особливостей політичного спілкування, реалізації концептуальної метафори в політичних текстах, її структурних і типоло-

гічних характеристик, виявлення гендерних особливостей використання концептуальної метафори як засобу мовленнєвого впливу на масову свідомість. Актуальність роботи полягає в тому, що гендерні маркери в політичних текстах загалом досліджені мало, а концептуальні метафори особливо. Розглянуто певні особливості політичного дискурсу, зокрема, специфіку функціонування когнітивних метафор у сфері політичного спілкування, гендерні особливості побудови політичного дискурсу, що зумовлюють вибір мовних засобів. Проаналізовано когнітивні метафори в публічних промовах президента США Барака Обами та экс-держсекретаря США Гіларі Клінтон. Описано структурні й семантичні особливості концептуальної метафори в чоловічому та жіночому мовленні. Виявлено й класифіковано основні концепти, які метафорично представлено в дискурсі політиків-чоловіків і політиків-жінок. Підтверджено, що мовлення політиків-жінок більш метафоричне, ніж політиків-чоловіків. Доведено, що використання метафор – засіб впливу на масового адресата в політичному дискурсі.

Ключові слова: політичний дискурс, гендер, гендерно марковані одиниці, концепт, концептуальна метафора, маніпуляція.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасні тенденції розвитку лінгвістичної науки надають пріоритет когнітивній лінгвістиці, яка підкреслює вагомий роль вивчення концептуальних метафор як ефективних інструментів пізнання світу. Варто зауважити, що вивчення й аналіз концептуальної метафори займають одне з провідних положень у сучасній лінгвістиці. Теорія концептуальної метафори визнається світовою наукою та застосовується в практичних дослідженнях, вона активно розвивається, удосконалюється і знаходить реалізацію в нових наукових інтерпретаціях.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Метафора як лінгвокогнітивний феномен – найважливіший інструмент самопізнання й пізнання світу. Метафору вивчало багато лінгвістів (Дж. Лакофф, М. Джонсон, А. Баранов, Ю. Караулов, А. Чудинов, Н. Арутюнова, В. Вовк, Х. Дацишин, Й. Бартошек та ін.), які розглядають метафору з різних аспектів та дають свої визначення цього явища в мові. Ми притримуємося думки А. П. Чудинова, який визначає метафору як основну ментальну операцію, що об'єднує дві понятійні сфери й створює можливість використовувати потенціал структурування сфери-джерела за допомогою нової сфери [6].

Із виходом роботи відомих лінгвістів Дж. Лакоффа та М. Джонсона «Метафори, якими ми живемо», у лінгвістиці заговорили про значення метафори в процесі нашої концептуалізації дійсності. У своїй книзі науковці наголошують на тому, що метафора є частиною людського функціонування, завдяки їй будується розуміння нашого досвіду [8]. На думку вчених, концептуальна метафора не відображає реальність, а сама її творить.

Мета нашого дослідження – виявлення гендерних особливостей використання концептуальної метафори в політичному дискурсі. Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати, систематизувати та узагальнити наявні наукові дослідження в галузі концептуальної метафори й гендерних лінгвістичних знань;
- на матеріалі текстів – політичних промов чоловіків та жінок-політиків – виокремити й описати гендерні особливості спілкування;
- здійснити аналіз концептуальних метафор, виявлених у промовах Гіларі Клінтон і Барака Обами, та класифікувати їх відповідно до тематичних груп;
- виявити ефект впливу метафор на аудиторію.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. За останні роки політичний дискурс став активним об'єктом лінгвістичних досліджень. У зв'язку з глобалізацією соціальних змін, технологізацією політичного дискурсу соціологи, лінгвісти та інші фахівці дійшли висновку, що мова – це влада. У періоди радикального суспільно-політичного реформування закономірно підвищується увага до аспектів соціального життя [5, с. 60].

Політики, спілкуючись один з одним й із журналістами, постійно пам'ятають про «глядацьку аудиторію» та навмисно чи неумисно «працюють на публіку», намагаються справити враження й «зірвати оплески» [7].

Важливим є вибір вербальних засобів, які не лише інформують, а й впливають на читача, оскільки в політичній комунікації реалізується функція впливу та маніпуляції. Одним із найбільш ефективних мовних засобів прагматичного впливу є метафора, оскільки ця одиниця здатна: 1) привертати увагу адресата, адже метафора є «порушенням логічного порядку в мові» [1]; 2) давати оцінку фактам та подіям, що описуються, бо процес метафоризації передбачає виникнення оцінних смислів; 3) формувати «необхідне» ставлення до дійсності [4].

Роль метафори, із погляду її впливу на світогляд, виходить на перший план під час вивчення політичного дискурсу, оскільки вона функціонує як живий організм, який має властивості спадковості та мінливості й взаємодіє з навколишнім середовищем.

Учені доводять, що ми щодня використовуємо велику кількість метафор, проте не завжди це помічаємо [8]. Під час політичної комунікації особливу увагу потрібно звернути на вплив фактора гендеру на мовлення спічмейкера. Жіноче й чоловіче мовлення має свої особливості, відмінні та подібні риси. Мова не тільки виражає культурні погляди на гендер, але й утворює гендерну ідентичність особистості. Наша манера спілкування визначає нас як жінку, або як чоловіка. Загалом ми самі створюємо свій гендер через розмову.

Провідну роль відіграють гендерно марковані одиниці, тобто одиниці, що фіксують статеву належність референта. Гендерно марковані одиниці – це суттєві прояви пізнання світу крізь призму чоловічої чи жіночої свідомості, що виявляють особливості номінативної й комунікативної діяльності чоловіків і жінок, визначені статтю особливості мовної діяльності та мовної поведінки [3].

Ефективна комунікативна стратегія певним чином маркується вербальними засобами та прогнозує успішність маніпуляцій задля досягнення запланованого перлокутивного ефекту. Концептуальна метафора – одна з найвпливовіших гендерних одиниць, яка перетворилася на один із найсильніших засобів інтерпретації політичних процесів і впливу на масову свідомість. І чоловіки, і жінки-політики у своїх промовах часто використовують метафори, а тому доцільним є вивчення особливостей уживання метафор у їхньому мовленні. Так, у промовах жінок простежено такі метафори:

(1) «...**the ads are finally off the air**...» [9].

(2) «...**create an umbrella of deterrence**...» [8].

(3) «...**focus at creating a political coalition with the courage to stand up and change the immigration system**» [6].

(4) *And there is no doubt that getting to that future will be difficult and will require every single tool in our toolkit* [5].

Багато метафор використовують у промовах і чоловіки-політики, наприклад:

(5) *Expectations are high. They are high for the United States, perhaps even more so for Russia to deliver on the promise of this moment. **This is not a game**...* [13].

(6) *I guess the **looming crisis** that most worries the Obama campaign right now is Joe Biden's next speaking engagement* [18].

(7) *We are not this story's author, **who fills time and eternity with His purpose*** [3].

Проведений аналіз дає підставу стверджувати, що для мовлення чоловіків характерна метафоризація цілого речення, жінки метафоризують окремі лексичні одиниці. Жінки-політики майже в однаковій кількості вживають іменникові та дієслівні (*to create an umbrella of deterrence* [8]) метафори, а чоловіки надають перевагу іменниковим і прикметниковим (*looming crisis* [18]) метафорам.

Отже, категорія гендеру досить вагома в політичному тексті. Щодо гендерної маркованості, то вона наявна як у жіночих, так і в чоловічих промовах. Політичний дискурс із гендерним маркером має свою концептуальну домінанту, пов'язану з психологічними особливостями гендеру, насамперед впевненості в досягненні позитивних результатів у політичних змаганнях і з метою закріплення домінувальних позицій під час розв'язання актуальних політичних завдань. Для чоловіків характерні активність, рішучість, прагнення до змагання та досягнень, для жінок – пасивність, нерішучість, комфортність, залежність і відсутність логічного мислення [2, с. 110–114]. Жіночу мовну поведінку характеризують як увічливу й більш «гуманну». На думку дослідників, це проявляється в тому, що жінки частіше підсилюють мовлення емоціями та ухиляються від прямої відповіді на запитання, жінки більш схильні до вживання книжної лексики, увічливих форм, аніж чоловіки. Мова чоловіків «компактніша». Чоловіки в ситуації змішаної комунікації розмовляють більше, ніж жінки, перебивають їх, задають напрям розмови.

Як відомо, мовлення жінок більш метафоризоване, ніж чоловіків [2]. Тому й метафори в контексті політичної промови жінки-політика отримують більш експресивне значення й маркують їхнє прагнення вплинути на актуальний стан речей.

Проаналізувавши промови відомої американської жінки-політика США Гіларі Клінтон, ми виявили такі особливості вживання концептуальної метафори:

1. Основний концепт, який використовує у своїх промовах Г. Клінтон, є WOMEN'S FATE. Відома американська леді порушує питання про місце жінок у суспільстві та їхню нелегку долю. Наприклад:

(8) *Women have always been the primary victims of war* [17].

(9) *I believe that the rights of women and girls is the **unfinished business** of the 21st century* [17].

(10) *Women are the largest **untapped reservoir of talent** in the world* [17].

Гіларі Клінтон уживає *victims of war* на позначення стану жінок під час та після війни, адже багато з них стають удовами, утрачають своїх синів, чоловіків, батьків. Також вона підкреслює те, що вже настав той час, коли жінки можуть стояти пліч-о-пліч із чоловіками й права жінок та дівчат повинні бути переглянуті.

2. Одним з образів, які застосовує у своїх промовах колишня перша леді, є будинок, який належить до групи метафор зі сфери будівництва, наприклад: (11) «*economic ruin*» [6], «*four pillars*» [10], «*to build a new partnership*» [6], «*to build strong institutions*» [10], «*we are building on the progress*» [1], «*a global economic architecture*» [1].

Суспільні реалії та процеси метафорично представлені як будівництво й ремонтні роботи. У наступному прикладі: (12) *I ran for President to **renew the promise of America. To rebuild the middle class ... To restore America's standing in the world; a first step to repairing our alliances around the world*** [9] використання вказаної метафоричної моделі цілком виправдане, оскільки ця понятійна сфера має асоціативний та емоційний потенціали. Г. Клінтон уживає її з метою збудувати нову державу.

(13) *In the late 1990s, this country was emerging out of years of war and **economic ruin*** [12].

У наведеному прикладі (13) автор використовує метафору *economic ruin*, що має значення «занапад в економічній сфері», період застою та стагнації в економіці держави. Застосовуючи досить сильне за емоційним впливом слово «руїна», Гіларі Клінтон створює враження критичності ситуації, висловлюючи думку, що економічна система перебуває в кризі. А поєднання виразу зі словом *war* передає реципієнту всю повноту критичної ситуації та занедбаного стану. У цьому контексті лексеми *war* ужито в значенні конфлікту, гострого непорозуміння, суперечності. Використання лексеми створює ефект напруження та додає змістової вагомості й серйозності повідомленню.

3. Г. Клінтон використовує й концептуальну метафору TIME IS MONEY, яка лежить в основі уподібнення часу грошам, що уможливорюється завдяки використанню одиниць лексико-семантичного поля MONEY, наприклад:

(14) *In the next 10 years, we need to be smart and systematic about where we **invest time and energy*** [1].

Категорію часу розглянуто як цінний і необхідний ресурс, що потребує економного та бережливого споживання. Використання меншої кількості часу, ніж зазвичай, призводить до його економії. І навпаки, надто велика кількість часу ототожнюється з марнотратством і незаконним володінням грошима. Наприклад:

(15) *We're **living on borrowed time and borrowed money*** [9].

(16) *We don't have a **moment to spare*** [9].

Образність та метафоричність висловлювань Гіларі Клінтон під час публічних виступів створює дружню атмосферу, допомагаючи аудиторії осмислити серйозні теми, розтлумачити глобальні процеси простою мовою, яка апелює не лише до логіки, а й до емоцій та відчуттів реципієнтів. Такий підхід є досить ефективним у політиці.

Дослідження промов англомовних політиків-чоловіків, насамперед президента США, засвідчили наявність певних уподобань щодо вибору тієї чи іншої поняттєвої сфери.

У промовах Барака Обама виявлено когнітивні метафори, які можна об'єднати в декілька груп. Передусім, це економіка: світова економічна криза, а також економічна криза всередині США. Потім постають питання, пов'язані з безпекою країни та, нарешті, проблеми охорони здоров'я.

Не дивно, що основні концепти, якими оперує Б. Обама у своїх промовах, безпосередньо пов'язані з відповідними категоріями – ЕКОНОМІКА, БЕЗПЕКА, ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я.

1. Для сегменту ЕКОНОМІКА в дискурсі Обама найбільш характерні концепт КРИЗА, ПОДАТКИ, ГРОШІ. Серед онтологічних метафор у цій категорії відзначені: КРИЗА – ЦЕ ВМІСТИЛИЩЕ (країна перебуває «всередині» нього, може «вийти» з нього), наприклад:

(17) *It's not with all countries that we have such volume of investment, but if we compare the figures with the figures of foreign investors' presence in the American economy – I mean other countries, including states that can be compared with Russia in terms of **volume of economy**, so it's the difference of 20 or 30 times* [4].

Під час переговорів із президентом Російської Федерації Барак Обама говорить про те, що ЕКОНОМІКА має певний масштаб або обсяг інвестицій, який може варіюватися.

(18) *Republicans and Democrats together, sitting down, trying to work out a solution to this fiscal crisis that we're in. What would you do as president to lead this country out of the financial crisis* [7].

(19) *We have a few topics to discuss today and I'm eager to hear from all of you about how the economy looks from your perspective and your forecast for the next few months* [2].

Питання економічної кризи та проблеми, пов'язані з нею (безробіття, підвищення цін), провідна тема політичних промов Б. Обама (18). Метафорично ЕКОНОМІКА розглядається як сутність, яка здатна певним чином виглядати, із погляду тих, до кого звертається у своїй промові Б. Обама (19). Концепт ЕКОНОМІКА представлений у промовах президента як живий організм або істота, яка спроможна на якісь дії.

2. У сегменті МЕДИЦИНА концепт ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я метафорично представлений як МЕХАНІЗМ (він може бути зламаний або зруйнований), наприклад:

(20) *And that's why it's so important, as we solve this short-term problem, that we look at some of the underlying issues that have led to wages and incomes for ordinary Americans to go down, the health care system that is broken. I want every family to have a \$ 5,000 refundable tax credit so they can go out and purchase their own health care* [7].

Б. Обама піднімає питання охорони здоров'я та соціального забезпечення. Він говорить, що ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я – ЦЕ ПРЕДМЕТ, який можна купити або запропонувати комусь (20).

3. У сегменті БЕЗПЕКА виявляється метафорична концептуалізація НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ в термінах «вмістилище» (усередину якого вливаються грошові кошти), наприклад:

(21) *Obviously, we've poured billions of dollars into airport security* [7].

Можна зробити висновок, що у своїх промовах президент апелює до найголовніших тем, які турбують американське суспільство, однією з яких і є безпека країни. Б. Обама підкреслює, що виділено достатньо коштів для того, аби покращити національну безпеку.

Також президент часто вживає концепти, пов'язані з категорією «СВІТ – УСЕ ЛЮДСТВО», таким чином указує на бажання бути ближчим до виборців.

(22) *«our progress must be shared»* [11].

(23) *«that is the world we seek»* [11].

Б. Обама акцентує увагу на тому, що разом усі люди єдині й повинні поділяти спільні потреби, сподівання, інтереси та відповідальність.

Досить часто речення в чоловіків-політиків насичені кількома метафорами. Це створює певне образне навантаження та умови для включення асоціативного мислення реципієнтів. Слухач або читач, таким чином, сприймає не інформацію загалом, а ті образи, які продукують метафори. Для чоловіків характерна спрямованість на соціальний і політичний контекст (війна, політика, економічні проблеми). Вони не хочуть переходити на побутові теми, зумовлені ситуацією.

Найбільш значущі концепти політичного дискурсу Барака Обама визначають його політичну позицію як демократа й певне проникнення у свідомість аудиторії в процесі маніпулятивного дискурсу.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Концептуальна метафора – це невід'ємний складник людського життя. Особливу роль вона відіграє в політичних промовах, адже завдяки їй промовець може привернути увагу до певних проблемних ситуацій, які виникають у країні, та спонукати до негайних кроків для їх розв'язання.

Основний концепт, який використовує у своїх промовах Г. Клінтон, – ДОЛЯ ЖІНКИ (*victims of war, the unfinished business of the 21st century, untapped reservoir of talent* [17]).

У її промовах гостро постало питання рівноправ'я чоловіків і жінок. Вона підкреслює, що вже настав той час, коли жінки можуть стояти пліч-о-пліч із чоловіками й права жінок та дівчат мають бути переглянуті.

Основні концепти, якими оперує Б. Обама у своїх промовах, пов'язані з відповідними категоріями – ЕКОНОМІКА (*volume of economy* [4], *the economy looks from* [2]), БЕЗПЕКА (*our progress must be shared, that is the world we seek, out of many, one* [11]), ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я (*the health care system that is broken, purchase their own health care* [7]).

Когнітивні метафори, що відображають економічну ситуацію в країні очима президента, впливають і тим самим частково формують картину світу американського виборця. Тому, щоб не втратити голоси виборців, Барак Обама змушений доводити, що він турбується про свій народ, апелюючи до найважливіших цінностей американського суспільства, зокрема таких, як свобода, єдність та пов'язані з ними категоріями.

Отримані результати можуть сприяти подальшому поглибленому вивченню соціолінгвістичної специфіки англomовних політичних текстів.

Джерела та література

1. Арутюнова Н. Д. Метафора / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь / под ред. В. Н. Ярцевой ; Ин-т языкознания АН СССР. – М. : Сов. энцикл., 1990. – С. 296–297.
2. Мельник Ю. П. Об'єктивація гендерних стереотипів у сучасній лінгвістичній науці / Ю. П. Мельник // Вісник Житомир. держ. ун-ту. – 2009. – № 45. – С. 110–114.
3. Синельникова Л. Н. Введение в лингвистическую гендерологию : материалы к спецкурсу / Л. Н. Синельникова, Г. Ю. Богданович ; Луган. гос. пед. ун-т им. Т. Г. Шевченко ; Таврич. нац. ун-т им. Б. И. Вернадского. – Луганск ; Симферополь : [б. и.], 2001. – 190 с.
4. Сучасні аспекти дослідження мас-медійного дискурсу: експресія – вплив – маніпуляція / Л. О. Кудрявцева, Л. П. Дядечко, О. М. Дорофієва, І. О. Філатенко, Г. А. Черненко // Мовознавство. – 2005. – № 1. – С. 58–66.
5. Черская И. Н. Установка и убеждение как доминирующий признак политического дискурса / И. Н. Черская // Весник Харьк. ун-та. – Серия «Филология». – 2001. – № 520, изд. 33. – С. 57–60.
6. Чудинов А. П. Россия в метафорическом зеркале: когнитивное исследование политической метафоры / А. П. Чудинов. – Екатеринбург : УГПУ, 2001 – 238 с.
7. Шейгал Е. И. Театральность политического дискурса (единицы языка и их функционирование) [Электронный ресурс] / Е. И. Шейгал. – Саратов, 2000. – Вып. 6. – Режим доступа : <http://www.philology.ru/linguistics1/sheygal-00.htm>
8. Lakoff G. *Metaphors We Live By* / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago ; London : The University of Chicago Press, 1980. – 242 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

9. America's Pacific Ocean [Electronic resource]. – 2011. – Oct. 11. – Mode of access : <http://www.mrglobalization.com/governing-globalisation/365-americas-pacific-century>
10. Bush Inaugural Address [Electronic resource]. – 2001. – Jan. 20. – Mode of access : <http://www.cuttingedge.org/news/n1464.cfm>
11. Clinton's Parting Words on Iran [Electronic resource]. – 2013. – Jan. 31. – Mode of access : <http://iranprimer.usip.org/blog/2013/feb/01/clinton's-parting-words-iran>
12. Democratic Debate in Los Angeles before Super Tuesday [Electronic resource]. – 2008. – Jan. 31. – Mode of access : http://www.ontheissues.org/2008_Dems_Super_Tuesday.htm
13. First Presidential Candidates' Debate [Electronic resource]. – 2008. – Sep. 26. – Mode of access : <http://www.debates.org/index.php?page=2008-debate-transcript>
14. Hillary Clinton and Barack Obama Debate [Electronic resource]. – 2008. – Apr. 16. – Mode of access : http://constitutioncenter.org/ncc_about_Landing.aspx
15. Hillary Clinton's Speech at the Democratic National Convention [Electronic resource]. – 2008. – Aug. 26. – Mode of access : <http://abcnews.go.com/Politics/Conventions/story?id=5663211&page=1>
16. Hillary Clinton's War for Women's Rights [Electronic resource]. – 2011. – Jun. 03. – Mode of access : <http://www.thedailybeast.com/articles/2011/03/06/hillary-clintons-mission-to-help-women-and-girls-worldwide.html>
17. Obama B. Press Conference by the President at the Nuclear Security Summit [Electronic resource] / Barack Obama. – 2010. – Apr. 13. – Mode of access : <http://www.whitehouse.gov/issues>
18. Obama B. Treaty Signing Ceremony and Press Conference [Electronic resource] / Barack Obama. – 2010. – Apr. 08. – Mode of access : <http://www.whitehouse.gov/issues>
19. Palin on the Pending Crises 'President Obama' May Face [Electronic resource]. – 2008. – Oct. 21. – Mode of access : <http://abcnews.go.com/blogs/politics/2008/10/palin-on-the-pe/>
20. Remarks at the African Growth and Opportunity Act Forum to Mark Global Economic Statecraft Day [Electronic resource]. – 2012. – Jun. 14. – Mode of access : <http://www.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2012/06/192327.htm>
21. Remarks by President Obama and President Hosni Mubarak of Egypt before Bilateral Meeting [Electronic resource]. – 2009. – Jun. 4. – Mode of access : <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-and-president-hosni-mubarak-egypt-bilateral-meeting-6-4-09>
22. Remarks to the Lower Mekong Initiative Women's Gender Equality and Empowerment Dialogue [Electronic resource]. – 2012. – Jul. 13. – Mode of access : <http://www.state.gov/secretary/rm/2012/07/195001.htm>
23. Remarks With Russian Foreign Minister Sergey Lavrov [Electronic resource]. – 2013. – Sep. 12. – Mode of access : <http://www.state.gov/secretary/remarks/2013/09/214156.htm>

Калищук Диана, Приймак Наталя. Концептуальна метафора в політичному дискурсі: гендерний аспект. Исследуются гендерные особенности употребления политической метафоры в англоязычном политическом дискурсе. Это обусловлено направлением современных лингвистических исследований на

углубленное изучение особенностей политического дискурса, реализации концептуальной метафоры в политических текстах, ее структурных и типологических характеристик, выявление особенностей использования концептуальной метафоры как средства речевого воздействия на массовое сознание. Актуальность работы заключается в том, что гендерные маркеры в политических текстах в целом мало исследованы, а концептуальные метафоры особенно. Рассмотрены некоторые особенности политического дискурса, в частности – специфика функционирования когнитивных метафор в сфере политического общения, гендерные особенности построения политического дискурса, обуславливающие выбор языковых средств. Проведен анализ когнитивных метафор в публичных речах президента США Барака Обамы и экс-госсекретаря США Хиллари Клинтон. Описанные структурные и семантические особенности концептуальной метафоры в мужском и женском общении. Выявлены и классифицированы основные концепты, которые метафорически представлены в дискурсе политиков-мужчин и политиков-женщин. Подтверждается, что речь политиков-женщин более метафорична, чем политиков-мужчин. Доказано, что использование метафор является средством воздействия на массового адресата в политическом дискурсе.

Ключевые слова: политический дискурс, гендер, гендерно маркированные единицы концепт, концептуальная метафора, манипулирование сознанием.

Kalishchuk Diana, Pryimak Nataliya. Conceptual Metaphor in Political Discourse: Gender Aspect. The article deals with the study of gender peculiarities of conceptual metaphor usage in English discourse. It is stipulated by the interest of modern linguistic investigations in the study of political discourse, the realization of political metaphor in political texts, its structural and typological peculiarities as well as gender features. It studies the specificity of conceptual metaphor usage to influence people's mind. The research is of scientific significance due to the fact that gender specifics are not studied enough. Some features of the political discourse are considered, in particular, the specificity of cognitive metaphors functioning in the sphere of political communication, gender peculiarities of creating the political discourse, which determine the choice of language means. The analysis of cognitive metaphors in public speeches of US President Barack Obama and former US Secretary Hillary Clinton is carried out. The structural and typological peculiarities of conceptual metaphors in male and female speeches are described. The main concepts which are metaphorically represented in a discourse of the male politicians and female politicians are revealed and classified. It is confirmed that the speeches of female politicians are more metaphorical than speeches of the male politicians. It is proved that the use of metaphors is a means to influence the mass addressee in political discourse.

Key words: political discourse, gender, gender specifics, concept, conceptual metaphor, manipulation.

Стаття надійшла до редколегії
06.01.2015 р.

УДК 811.111'23:165.194

Ольга Качмар

Комунікативні стратегії психотерапевтичного сеансу

Дослідження та типологізація комунікативних стратегій займають важливе місце у традиційних і сучасних лінгвістичних пошуках. У статті висвітлено поняття комунікативної стратегії як когнітивний процес, у якому мовець співвідносить свій комунікативний намір з конкретними мовними виразами. Виявлено й описано комунікативні стратегії / дії, спрямовані на організацію сеансу й на відповідність перебігу комунікативного обміну у форматі сеансу психотерапії. Простежено зв'язок між комунікативними стратегіями та відбором мовних ресурсів й адаптацією умов комунікації. З'ясовано роль мотивів та інтенцій суб'єкта й об'єкта психотерапевтичного впливу. Визначено, що комунікативна стратегія ґрунтується на глобальному намірі комунікації, конкретній інтенції комунікативної дії, інформаційному масиві й інтерактивному режимі. Визначальними в цьому процесі є мотив і, відповідно, інтенція комунікативної мети, оскільки мотив визначає інтенцію. Також описано класифікацію стратегій комунікативної поведінки учасників сеансу психотерапії.

Ключові слова: комунікативна стратегія, комунікативна мета, інтенція, мотив, сеанс психотерапії, когнітивний процес, класифікація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасним лінгвістичним дослідженням ефективності комунікативного процесу властива тенденція розглядати мовленнєве спілкування, що ґрунтується на плануванні мовленнєвих дій, в аспекті загальної стратегії (з огляду на мету) та